

Sygn. akt II Ca 136/17, II Cz 153/17

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA w SO Arkadiusz Lisiecki
Sędziowie:	SSA w SO Stanisław Łęgosz (spr.) SSR del. Anna Strzelczyk
Protokolant:	st. sekr. sąd. Anna Owczarska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 marca 2017 roku

sprawy z wniosku H. B.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczyni oraz zażalenia uczestnika od postanowienia łącznego Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 13 grudnia 2016 roku, sygn. akt I Ns 1254/16

postanawia: .

1. oddalić zażalenie;
2. oddalić apelację;
3. ustalić, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki

SSA w SO Stanisław Łęgosz SSR Anna Strzelczyk

Sygn. akt II Ca 136/17, II Cz 153/17

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy J. B. i H. B. w sprawie Ns 676/15 wnieśli o ustanowienie na nieruchomości w Z. przy ul. (...), obejmującej działki nr (...), dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...), służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego (...) SA z siedzibą w L. w związku z posadowieniem na nieruchomości obciążonej napowietrznych linii energetycznych oraz o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców wynagrodzenia za ustanowienie służebności w kwocie 75 000 zł.

Z kolei w sprawie Ns 677/15 wnieśli o ustanowienie analogicznej służebności na nieruchomości dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...) obejmującej działkę nr (...).

Postanowieniem z 28-10-2015 r. Sąd Rejonowy w Belchatowie połączył obie sprawę w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W odpowiedzi na wnioski uczestnik (...) wniósł o ich oddalenie podnosząc, że prawo odpowiadające treścią służebności przesyłu uczestnik nabył w drodze zasiedzenia.

Postanowieniem łącznym z dnia 13 grudnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Belchatowie oddalił wnioski ustalając, że każda ze stron ponosi koszty postępowania związane z swoim udziałem w sprawie.

Podstawa tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i rozważania sądu:

H. B. jest właścicielem nieruchomości w Z. przy ul. (...), obejmującej działki nr (...), dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...) oraz nieruchomości w Z. przy ul. (...), obejmującej działkę nr (...), dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...). Przez działki (...) przechodzą linie elektroenergetyczne:

- SN (...)kV relacji Z. – B., oddana do eksploatacji w obecnym kształcie 12-08-1976 r.
- SN(...)kV relacji Z. – Miasto, oddana do eksploatacji w obecnym kształcie 12-08-1976 r.
- WN (...) kV relacji B. – Z.,
- WN (...) kV relacji Z. – (...).

Ponadto w granicy działki (...) przebiega odgałęzienie od linii (...) kV Z. – B. do stacji transformatorowej (...)kV nr (...) (...). Zostało ono przyjęte do eksploatacji 28-12-1991 r.

L. (...) kV stanowią odgałęzienie linii WN (...) kV relacji B. – P. w rejonie miejscowości K. i D. i zasilają stację (...)/(...) kV – (...)w Z., powstały w 1976 r. Zostały oddane do eksploatacji w 1976 r.

Nie ma innych linii (...) kV pomiędzy B. a Z. oraz Z. i P.. Od 1976 r. przebieg linii nie ulegał zmianie.

31 stycznia 1973 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ł. wydało na podstawie art. (...) ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o planowaniu przestrzennym, art. (...) ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. - Prawo budowlane i zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 28 października 1969 r. w sprawie planów realizacyjnych decyzję zatwierdzającą plan realizacyjny - ogólny zagospodarowania terenu inwestycji linii energetycznej (...) kV B.-P..

Decyzją z dnia 06-10-1975 r., wydaną na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 1, art. 21 ust. 3, art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 24 października 1974 r. - Prawo budowlane, § 9 ust. 1, § 18 i 19 rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r. w sprawie nadzoru urbanistyczno-budowlanego Wojewoda (...) zatwierdził plan realizacyjny I etapu przebudowy istniejącej linii (...) kV i (...) kV w rejonie projektowanej stacji (...)/(...) kV w Z..

Decyzją z 06-06-1991 r. na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 3 i art. 42 ustawy z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym, § 1 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie podziału inwestycji oraz zakresu, zasad i trybu ustalania ich lokalizacji Burmistrz Miasta Z. ustalił lokalizację inwestycji polegającej na remoncie i budowie linii elektroenergetycznych napowietrznych niskiego i średniego napięcia oraz stacji transformatorowych w Z..

Decyzją z 06-06-1991 r. na podstawie art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo budowlane, § 18 rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r. w sprawie nadzoru

urbanistyczno-budowlanego Urząd Rejonowy w B. zatwierdził plan realizacyjny inwestycji polegającej na budowie i modernizacji linii elektroenergetycznych w Z..

Decyzją z 14-06-1991 r. na podstawie art. 29 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo budowlane, § 3 i 19 rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r. w sprawie nadzoru urbanistyczno-budowlanego Burmistrz Z. udzielił pozwolenia na budowę inwestycji polegającej na remoncie i budowie linii elektroenergetycznych napowietrznych niskiego i średniego napięcia oraz stacji transformatorowych w Z..

Urządzenia elektroenergetyczne na działkach wnioskodawców po ich wybudowaniu zaczęły być eksploatowane w 1976 r. i w 1991 r. przez przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...), w skład którego Zakład (...) w Ł..

W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) Okręg (...) w W. na bazie Zakładu (...) w Ł. zarządzeniem Nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzone zostało z dniem 1 stycznia 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą „Zakład (...) w Ł.”.

W dniu 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł. zostało przekształcone w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.”.

Postanowieniem z dnia 15 grudnia 2008 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zamiast nazwy firmy Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.” została wpisana nowa nazwa firmy (...) Spółka Akcyjna. Z dniem 1 września 2010 r. na skutek konsolidacji przeprowadzonej w trybie art. 492 § 1 k.s.h. (...) Spółka Akcyjna zaprzestał funkcjonowania w obrocie prawnym jako spółka akcyjna i został przejęty przez (...) Spółkę Akcyjną w Ł..

Pracownicy uczestnika dokonują oględzin linii, napraw w razie awarii, wycinki drzew pod linią. Nie było przerw w eksploatowaniu linii.

W 2015 r. wnioskodawcy wezwali uczestnika do zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu na działkach (...).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów przedstawionych przez wnioskodawcę, treść ksiąg wieczystych oraz zeznania świadków i wnioskodawcy. Z zeznań wnioskodawcy i świadków oraz informacji udzielonych przez uczestnika wynika, iż na działkach wnioskodawców znajdują się wskazane we wniosku urządzenia energetyczne i w jaki sposób uczestnik korzysta z nieruchomości. Okoliczności te były niesporne. Z dowodów w postaci dokumentów wynika, jakie urządzenia zostały posadowione na przedmiotowych działkach, fakt objęcia w użytkowanie urządzeń energetycznych przez poprzednika prawnego uczestnika, a nadto ciągłość po swoich poprzednikach prawnych.

Sąd Rejonowy zważył, iż stosownie do art. 305¹k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Z mocy art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych.

W rozpoznawanych sprawach uczestnik (...) S.A. podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej w swojej treści odpowiadającej służebności przesyłu, wobec czego właściwym było rozważenie przez Sąd zasadności tego zarzutu, który ma zasadniczy wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Stosownie do treści art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Chodzi tu w szczególności o odpowiednie stosowanie przepisów o terminach zasiedzenia oraz skutkach ich przerwania i zawieszenia. W konsekwencji również służebność przesyłu - do której

z mocy art. 305⁴ k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych - może zostać nabyta przez zasiedzenie. To samo dotyczy służebności o treści odpowiadającej treścią służebności przesyłu.

Zasiedzenie prowadzi do nabycia przez posiadacza prawa należącego do innej osoby na skutek wykonywania tego prawa przez czas w ustawie określony. Zasiedzenie polega na nabyciu prawa przez nieuprawnionego posiadacza wskutek faktycznego wykonywania tego prawa w okresie oznaczonego w ustawie czasu i biegnie przeciwko właścicielowi.

Posiadaczem służebności jest w myśl art. 352 § 1 k.c. osoba, która faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie służebności ma inny charakter niż posiadanie nieruchomości – jest wykonywane stosownie do potrzeb i może nie mieć charakteru ciągłego. W przypadku służebności przesyłu jej posiadanie będzie na ogół polegać na utrzymywaniu na nieruchomości urządzeń przesyłowych oraz dokonywaniu remontów i okresowych konserwacji.

Do istoty instytucji zasiedzenia nieruchomości należy wpływ dłuższego okresu czasu. Zgodnie z art. 172 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. posiadacz samoistny służebności (tj. osoba, która korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności) w złej wierze nabywa ją przez zasiedzenie z upływem 30 lat. Posiadacz samoistny w dobrej wierze nabywa tę służebność przez zasiedzenie z upływem 20 lat.

Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia.

Dla uznania zarzutu zasiedzenia za skuteczny istotne było ustalenie czy posiadanie uczestnika było posiadaniem samoistnym oraz czy był on w dobrej czy złej wierze, a ponadto czy służebność polegała na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Posiadanie prowadzące do zasiedzenia musi mieć charakter posiadania samoistnego. Ponieważ przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie do zasiedzenia służebności gruntowej należy stosować odpowiednio, tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Termin „odpowiednio” wymaga bowiem niejednokrotnie niezbędnych modyfikacji wynikających z istoty i celu danej konstrukcji prawnej. Należy mieć na uwadze okoliczność, że przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność.

W świetle zgromadzonych w sprawie dowodów przyjąć należy, iż poprzednicy prawni uczestnika byli posiadaczem służebności. Z zeznań przesłuchanych świadków jak i zeznań samych wnioskodawców wynika bowiem w sposób nie budzący wątpliwości, iż uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali z nieruchomości wnioskodawców w taki sposób jakby przysługiwała im służebność przesyłu. Bezsprzecznie uczestnik i jego poprzednicy prawni eksploatowali urządzenia przesyłowe, nadzorowali ich stan, przeprowadzili naprawy, pracownicy uczestnika dokonywali oględzin urządzeń. Wszystkie te czynności świadczą o posiadaniu służebności.

Drugą niezbędną do uwzględnienia wniosku przesłanką wymaganą przez art. 172 k.c., jest okres posiadania, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza.

Według tzw. tradycyjnego poglądu dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu posiadacza nieruchomości, że przysługuje mu wykonywane przez niego prawo (uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r. w sprawie III CZP 108/91, opubl. OSNCP 1992 r. Nr 4, poz. 48).

Trzeba też podzielić wyrażony w judykaturze pogląd, że gdy przedsiębiorstwa przesyłowe wybudowały dane urządzenia przesyłowe, co do których wydane były decyzje administracyjne pozwalające na ich budowę oraz dotyczące ich przebiegu, to objęły w dobrej wierze posiadanie służebności jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie

odpowiadającym treści tej służebności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, LEX nr 1504752).

W świetle tak rozumianej dobrej wiary uczestnik i jego poprzednicy byli posiadaczami w dobrej wierze, gdyż w chwili uzyskania posiadania dysponowali m. in.

- decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ł. z 31-01-1973 r. (k. 96) wydaną na podstawie art. 30 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o planowaniu przestrzennym, art. 30 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. - Prawo budowlane i zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 28 października 1969 r. w sprawie planów realizacyjnych zatwierdzającą plan realizacyjny – ogólny zagospodarowania terenu inwestycji linii energetycznej (...) kV B.-P.,
- decyzją Wojewody (...) z dnia 06-10-1975 r., wydaną na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 1, art. 21 ust. 3, art. 29 ust. 4 ustawy z dnia 24 października 1974 r. - Prawo budowlane, § 9 ust. 1, § 18 i 19 rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r. w sprawie nadzoru urbanistyczno-budowlanego zatwierdzającą plan realizacyjny I etapu przebudowy istniejącej linii (...) kV i (...) kV w rejonie projektowanej stacji (...)/(...) kV w Z.,
- decyzją Burmistrza Z. z 14-06-1991 r. wydaną na podstawie art. 29 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 24 października 1974 r. Prawo budowlane, § 3 i 19 rozporządzenia Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 20 lutego 1975 r. w sprawie nadzoru urbanistyczno-budowlanego udzielającą pozwolenia na budowę inwestycji polegającej na remoncie i budowie linii elektroenergetycznych napowietrznych niskiego i średniego napięcia oraz stacji transformatorowych w Z..

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że stosownie do § 27 ust. 1 pkt 2 zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 28 października 1969 r. w sprawie planów realizacyjnych (M.P.1969.48.373), obowiązującego w czasie wydania powołanej decyzji z 31-01-1973 r., decyzja o zatwierdzeniu planu realizacyjnego traci ważność, jeżeli inwestor nie uzyska praw do terenu lub jeżeli inwestor utraci prawo do terenu na skutek niedotrzymania warunków umowy, na jakich otrzymał teren w użytkowanie lub wieczyste użytkowanie. Stosownie do art. 21 ust. 4 ustawy z dnia 24 października 1974 r. - Prawo budowlane (Dz.U.1974.38.229), który miał zastosowanie do ww. decyzji z 06-10-1975 r., zatwierdzenie planu realizacyjnego traci ważność, jeżeli inwestor nie uzyskał prawa do terenu lub je utracił, albo w ciągu jednego roku od zatwierdzenia tego planu nie wystąpił o pozwolenie na budowę. Zgodnie z kolei z art. 29 ust. 5 ustawy Prawo budowlane, obowiązującej w czasie wydawania ww. pozwolenia na budowę, pozwolenie na budowę może być wydane wyłącznie jednostce organizacyjnej lub osobie, która wykaże prawo do dysponowania nieruchomością. Skoro urządzenia elektroenergetyczne na działkach wnioskodawców zostały wybudowane i rozpoczęto ich eksploatację, to nie ma podstaw aby zakładać, że odbyło się to niezgodnie z właściwymi przepisami budowlanymi dotyczącymi przeprowadzenia takiej inwestycji. W świetle natomiast powołanych wyżej przepisów, prawidłowe przeprowadzenie inwestycji wymagało uzyskania prawa do dysponowania nieruchomością. Jeśli zatem urządzenia energetyczne zostały wybudowane zgodnie z właściwą procedurą, która wymagała uzyskania prawa do dysponowania nieruchomością w niezbędnym zakresie, to należy domniemywać, że prawo takie inwestor, będący poprzednikiem prawnym uczestnika, posiadał. Wskazuje to na dobrą wiarę przy obejmowaniu przez niego w posiadanie urządzeń elektroenergetycznych na działkach wnioskodawców.

Uczestnik aby nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową musi więc wykazać, iż był jej posiadaczem przez okres 20 lat.

Zgodnie z treścią art. 176 § 1 k.c. jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści. Zasadę tę stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza (§ 2).

Z materiału dowodowego wynika, że ostatnie urządzenia, w związku z którymi przez działki wnioskodawców przebiega linia elektroenergetyczna, zostały przekazane do eksploatacji 28-12-1991 r.

Jak wynika z poczynionych ustaleń posiadaczem służebności w okresie od przekazania do eksploatacji urządzeń przesyłowych wybudowanych na nieruchomości wnioskodawcy było przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) oraz przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł.”.

Przedsiębiorstwa państwowe do dnia 01.02.1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c., co uniemożliwiało im nabycie na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Obowiązujący do dnia 31.01.1989 r. art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, uniemożliwiał państwowym osobom prawnym, sprawującym zarząd mieniem państwowym, nabycie jakichkolwiek praw do tego mienia, a zatem należy przyjąć, iż w okresie obowiązywania tego przepisu to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem samoistnym urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości, na której je posadowiono i tylko on a nie przedsiębiorstwo państwowe, mógł nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową przesyłu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2006 roku

w sprawie sygn. akt I CSK 11/05 (Biuletyn SN 2006/5/11) osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po 1 lutym 1989 r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania (por. też postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10.04.2008 r. IV CSK 21/08, z dnia 17.12.2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15 i z dnia 10.12.2010 r. III CZP 108/10, oraz wyroki z dnia 08.06.2005 r. V CSK 680/04 i z 31.05.2006 r. IV CSK 149/05).

Uczestnik w ocenie Sądu wykazał nie tylko następstwo po swoich poprzednikach prawnych, ale też przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych. Wobec powyższego uczestnik mógł więc zgodnie z art. 176 § 1 w zw. z art. 292 k.c., zaliczyć do okresu swojego posiadania służebności przesyłu, okres posiadania tej służebności przez Skarb Państwa przed dniem 01.02.1989 r.

Objęcie w posiadanie nieruchomości wnioskodawcy przez Skarb Państwa reprezentowany przez przedsiębiorstwo państwowe, w celu budowy a następnie konserwacji linii energetycznej, nastąpiło nie w ramach władczych uprawnień państwa, lecz w celu wykonania państwowych zadań gospodarczych. Dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa

i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło bowiem wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach dominium, a nie w ramach imperium. Skarb Państwa może być zatem uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłowej (porównaj między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.12.2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

W świetle wyżej wskazanych okoliczności bez wątplenia uczestnik oraz jego poprzednicy prawni faktycznie korzystali z gruntu wnioskodawców w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność gruntowa. Od czasu wybudowania napowietrznych linii energetycznych uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali i korzystają do chwili obecnej z tych linii. Wnioskodawca ani jego poprzednicy prawni aż do 2015 roku nie sprzeciwiali się korzystaniu przez uczestnika z nieruchomości należącej do wnioskodawcy. Nie podejmowali do tego czasu żadnych środków prawnych zmierzających do uregulowania stanu prawnego i kwestii przebiegu linii energetycznych przez ich działki, które mogłyby spowodować przerwanie biegu zasiedzenia.

Przyjmując za początek biegu terminu zasiedzenia najpóźniejszą datę 28-12-1991 roku uznać zatem należy, iż zasiedzenie służebności nastąpiło po upływie 20 lat tj. najpóźniej z dniem 29-12-2011 r. Nawet przyjmując uzyskanie

posiadania w złej wierze co do urządzeń oddanych do eksploatacji w 1976 r., to 30-letni okres zasiedzenia upłynąłby w 2006 r., zatem także przed złożeniem wniosków o ustanowienie odpłatnie służebności w niniejszych sprawach.

Instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do Kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008 r. Do zasiedzenia służebności, które trwało przed dniem 03.08.2008 r. należy zatem stosować przepisy dotychczasowe, natomiast o rodzaju i zakresie prawa, które nabywa się w drodze zasiedzenia (a więc czy nabywa się służebność gruntową czy służebność przesyłu) decyduje ustawa obowiązująca w momencie upływu terminu zasiedzenia. A zatem jeśli w przedmiotowej sprawie termin zasiedzenia służebności upływał przed dniem 03.08.2008 r. można było nabyć jedynie służebność gruntową co nie oznacza, iż nie można nabyć tą drogą służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. III CZP 89/08 (Biuletyn SN 2008/10 „Przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹ – 305⁴ kc) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa.”

Dlatego też mając na względzie poczynione powyżej ustalenia i rozważania Sąd uznał, że zarzut zasiedzenia podniesiony przez uczestnika jest skuteczny, a w konsekwencji wniosek podlega oddaleniu.

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie art. 520 §1 k.p.c., uznając że nie zachodzą podstawy do odstąpienia od zasady, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Powyższe postanowienie zaskarżyła w całości wnioskodawczyni H. B., będąca także następcą prawnym zmarłego w toku postępowania męża J. B.. Apelacja zaskarżonemu orzeczeniu zarzuca:

1. Naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, to jest:

- art. 233 k.p.c. poprzez sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, w tym przede wszystkim poprzez przyjęcie, iż

a) linie średniego napięcia SN (...) kV relacji Z. - B. oraz SN (...) kV relacji Z. - Miasto zostały oddane do użytku dnia 12 sierpnia 1976 r.

b) linie wysokiego napięcia WN (...) kV relacji B.- Z. oraz WN (...) kV relacji Z. - (...) zostały oddane do użytku w 1976 r.

c) L (...) KV Z. B. zasilająca stację transformatorową (...)/(...)kV nr 6- (...) została posadowiona za zgodą wnioskodawcy lub jego poprzednika prawnego.

d) jakoby uczestnik posiadał tytuł prawny do utrzymywania, eksploatacji i konserwacji własnych urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy.

-art. 278 § 1 k.p.c. poprzez nieuzasadnione pominięcie dowodów z opinii biegłych z dziedziny geodezji, a także szacowania nieruchomości, pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, wyceny przedsiębiorstw, wyceny nakładów na nieruchomości, wyceny służebności przesyłu na okoliczność ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu .

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 7 i 172 § 1 poprzez uznanie, że uczestnikowi przysługuje przymiot dobrej wiary, pomimo tego, że na podstawie obiektywnie istniejących okoliczności uczestnik posiadał wiedzę, iż nieruchomość, na której zainstalował swoje urządzenia stanowią cudzą własność a fakty domniemane powinny podlegać ocenie w kontekście wszystkich dowodów zebranych w sprawie, niezależnie od tego, która ze stron domagała się przeprowadzenia dowodu. Jeżeli natomiast zgromadzone w sprawie dokumenty nie świadczą o tym, że nieruchomość została objęta obowiązkiem powszechnej elektryfikacji, właściciel wyraził zgodę na budowę i eksploatację urządzeń, wydano decyzję wywłaszczeniową, to należałoby raczej przyjmować, że przedsiębiorca wszedł w posiadanie służebności w złej wierze.

Występując z powyższymi zarzutami skarżąca wносиła o zmianę zaskarżonego postanowienia i ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu zgodnie z wnioskiem zgłoszonym w postępowaniu przed Sądem I instancji, a w zakresie kosztów postępowania zastosowanie zasady wynikającej z art. 520§1 kpc, ewentualnie uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji,

Ponadto na podstawie art. 382 k.p.c. wносиła o przeprowadzenie przez Sąd II instancji dowodu z opinii biegłego z dziedziny szacowania nieruchomości, pośrednictwa w obrocie nieruchomościami, wyceny przedsiębiorstw, wyceny nakładów na nieruchomości, wyceny służebności przesyłu, na okoliczności ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu w zakresie jak we wniosku.

Z kolei uczestnik postępowania zaskarżył powyższe postanowienie w części orzekającej o kosztach postępowania, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 520 § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nie zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, tj. kosztów, które uczestnik musiał ponieść w celu zabezpieczenia swoich interesów, w sytuacji, gdy interesy uczestników niniejszego postępowania były sprzeczne.

Wnosił o zmianę postanowienia w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 480 zł oraz o zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pełnomocnik wnioskodawczyni w pisemnej odpowiedzi na zażalenie uczestnika wносиł o oddalenie zażalenia oraz o zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Pełnomocnik uczestnika na rozprawie przed Sądem Okręgowym wносиł o oddalenie apelacji wnioskodawczyni oraz popierał swoje zażalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie jest uzasadniona, gdyż podniesione w niej zarzuty nie są trafne.

Apelująca – jak wskazuje treść tego środka odwoławczego – kwestionuje ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, podnosząc zarzut obrazy prawa procesowego -przepisu art. 233 kpc, a to wobec sprzeczność istotnych ustaleń sądu z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, wyrażającej się w przyjęciu, że linie średniego napięcia SN (...) kV relacji Z. - B. i Z. – Miasto oraz linie wysokiego napięcia WN (...) kV relacji B.- Z. i Z. - (...) zostały oddane do użytku w 1976 r., linia (...) kV Z. B. zasilająca stację transformatorową (...)/(...) kV nr (...) „P.” została posadowiona za zgodą wnioskodawcy, lub jego poprzednika prawnego, oraz że uczestnik posiadał tytuł prawny do utrzymywania, eksploatacji i konserwacji własnych urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy.

Sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału zachodzi wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie a konkluzją, do jakiej dochodzi sąd na podstawie tego materiału. Sprzeczność ta występuje w następujących wypadkach: gdy z treści dowodu wynika co innego niż przyjął sąd (przeinaczenie); gdy pewnego dowodu zebranego nie uwzględniono przy ocenie – wbrew obowiązkowi oceny całokształtu okoliczności sprawy; gdy sąd przyjął pewne fakty za ustalone, mimo że nie zostały one w ogóle lub są niedostatecznie potwierdzone; gdy sąd uznał pewne fakty za nie udowodnione, mimo że były ku temu podstawy; ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego wnioskowania, tzn. że sąd wyprowadził błędny logicznie wniosek z ustalonych przez siebie okoliczności.

Sąd pierwszej instancji w pisemnym uzasadnieniu postanowienia wskazał jakimi dowodami kierował się przejmując, że dwie linie wysokiego napięcia (...) kV i dwie linie średniego napięcia (...) kV przebiegające nad nieruchomościami wnioskodawczyni powstały w 1976 roku. Były to dokumenty: protokół odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji, projekt techniczny przebudowy linii (...) kv i (...) kV w Z. z adnotacją z dnia 11 sierpnia 1976 r o naniesieniu

poprawek zgodnie z wykonawstwem w terenie (w dokumencie tym zaznaczone są linie (...) przebiegające przez nieruchomości wnioskodawczyni), projekt techniczny linii (...) kV do stacji Z. i mapa z czerwca 1976 roku obrazująca przebieg linii. Dany podane w tych dokumentach korelują z datami powołanych przez sąd decyzji administracyjnych dotyczących przedmiotowych linii. W końcu taka data wynika również z zeznań przesłuchanego w sprawie świadka W. a H., czy też świadka K. W., który zeznał, że linie wysokiego napięcia i średniego napięcia przebiegające przez nieruchomość wnioskodawczyni istniały już w 1978 roku, kiedy świadek rozpoczął prace u uczestnika.

Tak więc nie sposób sądowi pierwszej instancji zarzucić, że jego ustalenie odnoszące się do roku powstania 2 linii wysokiego napięcia i 2 linii średniego napięcia na działkach wnioskodawczyni, pozostaje w sprzeczności z materiałem dowodowy. Należy także nadmienić, że skarżąca kwestionując ustalenie sądu pierwszej instancji nie podała w apelacji roku, w którym jej zdaniem te linie energetyczne zostały wzniesione, a w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie prezentowała żadnych dowodów wskazujących na inną datę powstania linii, niż wymieniana przez uczestnika.

Nie sposób podzielić także stanowiska skarżącej co do błędności ustalenia sądu o istnieniu zgody właściciela na wybudowanie w 1991 roku w granicy nieruchomości linii zasilającej stację transformatorową. Nieprzedstawienie przez uczestnika w toku postępowania dokumentu zawierającego podpis właściciela potwierdzający zgodę, wcale nie oznacza, że takiej zgody nie było. Istnienie takiej zgody da się wywieść nie tylko z okoliczności wynikających z procesu wydawania decyzji administracyjnej z dnia 23 listopada 1987 roku, stanowiącej pozwolenie na budowę ale również z zeznania samego wnioskodawcy J. B., który na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 14 stycznia 2016 roku zeznał, że nie sprzeciwiał się budowie sieci energetycznej (k 69).

Natomiast z uzasadnienia sądu pierwszej instancji, wbrew zarzutowi apelacyjnemu nie wynika, by sąd pierwszej instancji przyjął, że uczestnik (jego poprzednik) posiadał tytuł prawny do utrzymywania, eksploatacji i konserwacji własnych urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawczyni. Gdyby sąd dokonał takiego ustalenia i rzeczywiście uznał, że uczestnik miał taki tytuł, to oczywiście nie mogło by dojść do zasiedzenia, już chociażby z racji posiadania przez uczestnika tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni w zakresie służebności. Jednakże takiego ustalenia sąd pierwszej instancji nie poczynił. Nie ma bowiem ustaleń, że w stosunku do nieruchomości wnioskodawczyni były wydawane decyzje administracyjne na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy o zasadach trybie wywłaszczania nieruchomości z 1958 roku czy art 47 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości, bądź też że doszło między właścicielem a przednikiem prawnym uczestnika do nawiązania stosunku obligacyjnego, na podstawie którego uzyskał on prawo do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności, bądź w zakresie do niej podobnym.

Orzeczenie sądu pierwszej instancji nie narusza także prawa materialnego. Zarzut apelacyjny ruszenia art. 7 i 172§1kc związany jest z oceną dobrej wiary, która z kolei pozwala na przyjęcie 20 letniego okresu zasiedzenia. Pojęcie dobrej wiary, z uwagi na brak definicji w kodeksie cywilnym, określone zostało w doktrynie i orzecznictwie sądowym. Przyjmowane jest w nowszym orzecznictwie, że dobra wiara powinna być rozumiana w tradycyjny sposób, iż polega na błędnym, ale usprawiedliwionym przekonaniu posiadacza nieruchomości o przysługiwaniu mu wykonywanego prawa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 108/91, OSP 1995 r. Nr 1, poz. 1; wyrok z dnia 19 maja 1998 r., II CKN 770/97; postanowienia: z dnia 17 lutego 1997 r., II CKN 3/97; z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 48/98; z dnia 22 grudnia 1998 r., II CKN 59/98, niepublikowane).

Dla oceny istnienia dobrej wiary decydujące są kryteria obowiązujące przy nabyciu przez zasiedzenie nieruchomości (art. 292 zd. 2 k.c. w zw. z art. 172 k.c.), co w przypadku służebności oznacza analizowanie chwili rozpoczęcia wykonywania służebności, czyli korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (art. 292 zdanie pierwsze k.c.).

Dobrej wiary zasiadającego nie wyłącza wiedza o prawie własności nieruchomości przysługującym osobie trzeciej, a występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa. (por: postanowienie S N z 9 stycznia 2014 V CSK 87/13 Legalis, wyrok SN z 10 lipca 2013 roku V CSK 320/12, Lex Nr 1391372).

Sąd pierwszej instancji przyjmując po stronie uczestnika dobrą wiarę powołał się na prezentowane w orzecznictwie SN stanowisko, że gdy przedsiębiorstwa przesyłowe wybudowały dane urządzenia przesyłowe, co do których wydane były decyzje administracyjne pozwalające na ich budowę, oraz co do ich przebiegu, to objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności. Stanowisko takie rzeczywiście występuje w orzecznictwie SN (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12 *Legalis*: z dnia 4 lipca 2014 II CSK 551/13, OSNCP z 2015 r nr 66 poz.72; z dnia 9 stycznia 2014 V CSK 87/13 *Legalis*).

Z ustaleń faktycznych przyjętych przez Sąd Rejonowy za podstawę zaskarżonego orzeczenia wynika, że taka sytuacja w przedmiotowej sprawie występuje, zatem sąd pierwszej instancji mógł przyjąć po stronie uczestnika dobrą wiarę.

Podnieść także należy, że ustawodawca w art. 7 k.c. zawarł domniemanie dobrej wiary posiadacza. Jest ono wzruszalne. Dyspozycja tego przepisu zmienia kierunek inicjatywy dowodowej. Na podmiocie, który kwestionuje to domniemanie, spoczywa ciężar jego obalenia. Oznacza to, że strona, która zamierza przypisać posiadaczowi złą wiarę winna to wykazać. Odbywa się to poprzez zaoferowanie Sądowi takich dowodów, które w/w domniemanie obalą (por. np. wyrok SN z 29 kwietnia 2009 roku, II CSK 560/08, *Legalis*, wyrok SA w Łodzi z 8 marca 2013 roku, I ACa 1279/12, Lex Nr 1305969, wyrok SN z 10 lipca 2013 roku, V CSK 320/12, Lex Nr 1391372, wyrok SA w Łodzi z 30 września 2013 roku, I Aca 425/13, *orzeczenia.ms.gov.pl*, wyrok SN z 14 listopada 2013 roku, II CNP 15/13 i powołane tamże wcześniejsze stanowiska judykatury).

Lektura akt i zgromadzonego w nich materiału dowodowego nie upoważnia do stwierdzenia, że domniemanie dobrej wiary przedsiębiorstwa energetycznego zostało obalone. Wnioskodawczyni nie wykazała w szczególności, że ona czy jej poprzednicy prawni sprzeciwiali się budowie urządzeń do przesyłu prądu na ich gruncie. Dotyczy to akcji zaczepnej tak o charakterze faktycznym, jak też w wymiarze prawnym. Należy więc przyjąć, że poprzednicy prawni akceptowali ów stan rzeczy nie oponując budowie urządzeń na ich gruncie oraz nie szukając ochrony prawa własności, zarówno w postępowaniu administracyjnym, jak też sądowym. Powyższe prowadzi do wniosku, że do wzruszenia domniemania wyrażonego w art. 7 k.c. nie doszło.

Dokonanej wyżej oceny trafności rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji w przedmiocie zasiedzenia nie podważa nawet przyjęcie stanowiska, że wybudowanie na cudzej nieruchomości urządzeń przesyłowych przez korzystające z nich przedsiębiorstwo po uzyskaniu decyzji wydawanych w procesie budowlanym, nie rozstrzyga o możliwości zakwalifikowania posiadania nieruchomości, na której te urządzenia zostały posadowione, jako wykonywanego w dobrej wierze. Wówczas nawet przyjmując po stronie uczestnika złą wiarę i tak by doszło do zasiedzenia w zakresie przebiegających nad nieruchomością wnioskodawczyni głównych linii energetycznych wysokiego napięcia (...) kV i średniego napięcia (...) kV. Trzydziestoletni okres zasiedzenia upływał bowiem w 2006 roku.

Na koniec należy odnieść się do zarzutu naruszenia art. 278§1 kpc przez nieprzeprowadzenie dowodu z biegłego geodety i biegłego rzeczoznawcy dla ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności. Sąd Rejonowy nie naruszył tego przepisu, bowiem takie wnioski dowodowe były bezprzedmiotowe, skoro jak wykazano wyżej odniósł skutek zarzut zasiedzenia, który unicestwił przedmiotowy wniosek o ustanowienie służebności za wynagrodzeniem na podstawie art. 305¹ i nast. kc.

Wywiedziona zatem apelacja – z przyczyn podanych wyżej – jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

W ocenie Sadu Okręgowego, jeśli zważy się na fakt, że uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawczyni od wielu lat w zakresie przedmiotowej służebności i to nieodpłatnie, co niewątpliwie stanowi znaczną uciążliwość dla właścicieli i ograniczenia w korzystaniu z własnej nieruchomości bez jakiegokolwiek rekompensaty, zachodzą przewidziane w art. 102 kpc - szczególne okoliczności przemawiające za nieobciążaniem jej obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz uczestnika, który jest potężnym przedsiębiorcą, czerpiącym duże zyski z dostawy prądu, czemu służą także przedmiotowe linie energetyczne.

Te same względy zadecydowały, iż Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 kpc zażalenie uczestnika na zawarte w zaskarżonym postanowieniu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania między stronami w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania oraz powołane w nich przepisy Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

SSA w SO Arkadiusz Lisiecki

SSA w SO Stanisław Łęgosz SSR Anna Strzelczyk